

Kirja-arvostelu teoksesta Uolevi Lehtinen (toim.): Kriisistä kriisiin – Monimuotoisen taantumailmiön monitieteistä tarkastelua

Uolevi Lehtinen kertoo toimittamansa kirjan tavoitteet ja syntytarinan kirjan ensimmäisessä artikkelissa ”Kohti moniäänistä kriisikeskustelua”, joka toimii paitsi taantumakeskustelun arviointina myös esipuheena. Kirja on syntynyt suurimmaksi osaksi Liiketaloudellisessa Aikakauskirjassa käydystä keskustelusta, joka alkoi Lehtisen aikakauskirjaan vuoden 2009 loppupuolella kirjoittaman haastartikkelin pohjalta (Artikkeli ”Taantumien aiheuttama haaste kauppatieteilijöille” on kirjassa). Haastartikkelissa Lehtinen totesi uskovansa, että taantumaa, lamaa ja niihin liittyviä kriisejä koskevan tutkimustyön ja toiminnan ideoimiseksi ja suunnittelemiseksi tarvittaisiin ”eri näkökulmien pohjalta laajaa ja monitasoista keskustelua”. Tämän vuoksi Lehtinen haastoi ”kaikki kauppatieteellisen tutkimuksen harjoittajat ja ystävät keskustelemaan taantumaan/lamaan liittyvistä asioista ja tapahtumista sekä erityisesti kauppatieteellisen taantumatuotkimuksen lähtökohdista, näkökulmista, sisällöstä, metodeista jne.”. Hän korosti

myös, että muidenkin tieteenalojen edustajien puheenvuorot ovat tervetulleita, jos ne liittyvät aihepiiriin.

Jo ensimmäisen haastartikkelin lähtökohdaksi Lehtinen toteaa, että hän koki ”kohdeilmiön paitsi huipputärkeäksi myös monimuotoiseksi” ja että tämä ”edellyttää ilmiön monitieteistä tarkastelua”. Keskustelua oli kuitenkin käyty valtaosin kansantaloustieteen ja kansantaloustieteilijöiden näkökulmista. Tämä keskustelu ei kuitenkaan ole näyttänyt tuovan ratkaisevan merkityksellisiä näkemyksiä taantumien ennakointiin, ennaltaehkäisyyn tai hallintaan. Voi jopa kysyä, ovatko kaikki parhaat kansantaloustieteilijämme osallistuneetkaan aktiivisesti keskusteluun.

Koska taantuma tai jopa lama jatkui monissa maissa ja koska kriisitilanne tosiasiaa entisestäänkin monimuotoistui, Lehtinen katsoi tarpeelliseksi kirjoittaa vielä toisen haastartikkelin vuoden 2011 lopussa (Artikkeli ”Taantumakeskustelun tärkeydestä ja luonteesta”)

Muutaman täydentävän artikkelin lisäämisen jälkeen kirjaan on saatu kaikkiaan 25 artikkelia. Kirjoittajien enemmistö on eri liiketaloustieteiden edustajia mutta kirjoittajien pääkoulutustaustoihin kuuluvat myös julkishallinto, oikeustiede, filosofia, psykologia, kansantaloustiede ja talousmaantiede. Artikkelien suuri lukumäärä ja kirjoittajien monitieteinen taustakin kelvannevat osoitukseksi siitä, että keskustelun kohteet ovat aika monet muutkin kuin toimittaja kokeneet varsin ajankohtaiseksi ja myös tulevaisuuden kannalta tärkeäksi. Kaiken julkisen keskustelun perusteella keskustelun kohdetta on pidetty jopa keskeisimpänä julkisen keskustelun aiheena ainakin Euroopassa. Tästä syystä Lehtinen on toimittanutkin kokoomateoksen ”siinä toivossa, että teos tukee keskustelun, tutkimuksen ja toimien jatkumista ja kehittymistä”.

Kirjassa on erittäin monenlaisia artikkeleita ja teemoja. Kirjoitusten sanoman keskeisyys ja laatukin vaihtelevat, ehkä vähän liikaakin. Minulle mieleen jäävimpiin kirjoituksiin kuuluvat professori Kimmo Alajoutsijärven kauppatieteellisen koulutuksen hyveitä ja varsinkin paheita koskevat kirjoitukset ja emerituseuroparlamentaarikko Esko Seppäsen virtuaalirahaan ja -talouteen liittyvät - ja odotetun kriittiset - kannanotot. Taantuma- ja lamapsykologiset avaukset olivat kiinnostavia mutta jättivät vielä paljon avoimeksi. Myös selviä vastakkainasettelujakin syntyi, erityisesti ja melkoisen odotetusti uusliberalismin ja kannustimien osalta.

Kirjan toimittaja kokosi loppuun viisi kattavaa suositusta ennen muuta Suomen pääsemiseksi irti matalasuhdanteesta. Tosiasiasuositukset sopisivat monen muunkin maan taantuma-arsenaaliin. Ei liene odottamatonta, että Kauppatieteellisen yhdistyksen kunniapuheenjohtaja nostaa tärkeimmäksi suositukseksi liiketoimintaosaamisen kehittämisen. Tämä on kui-

tenkin erittäin tärkeä kannanotto tilanteessa, jossa makroajattelijat puhuvat rakennemuutoksista ym. puiteratkaisuista, jotka eivät takaa ainakaan nopeita ja välittömiä kilpailukyvyyn ja kasvun lisäyksiä. Toinen tähänastisessa keskustelussa sivuun jäänyt suositus on kehittämistöimien kohdistaminen myös palvelusektorille, koska se on taloutemme ehdoton pääsektori ja sen kehittäminen on maamme kohtalonkysymys. Sen sijaan päätösten nopeuttaminen ja päätöksenteon pohjana olevien laskelmien ja analyysien kehittäminen ja avoimuuden lisääminen ovat tuttuja asioita aikaisemmasta keskustelusta, vaikkakin ne toki ovat tarpeellisia suosituksia.

Lehtinen toteaa, ettei hän ole samaa mieltä kaikkien kirjoittajien kaikista kannanotoista. Hän jatkaa hyvin mielenkiintoisesti: ”En luule, enkä edes toivo, että kirjan lukijatkaan olisivat”. Sen sijaan hän toivoo, että ”kirja herättäisi ajatuksia, kannustaisi löytämään uusia keskustelun aiheista sekä virittäisi arvioimaan monimuotoisia kriisejä ja niihin liittyviä toimia monipuolisesti, jopa monitieteisesti”. Viisaasti Lehtinen toteaa vielä esipuheensa lopulla: ”Minun kuten jokaisen meistä, jotka rohkenevat esittää mielipiteitään näissä kovin haasteellisissa asioissa, on myös rohjettava myöntää erehtymisen riski ja oltava valmis ottamaan kritiikki nöyrästi vastaan”.

Taantumakeskustelun jatkumisen lisäksi Lehtinen toivoo myös, että tutkijat löytävät uusia aiheita, ajatuksia ja metodologisia lähtökohתיakin tutkimuksiinsa. Lienee syytä vihjata kohdeilmion potentiaalisille tutkijoille, että Lehtisen toisessa haastartikkelissa on melkoinen määrä aihevinkkejä. Lehtinen toivoo lisäksi kaikkien kirjan lukijoiden kyseenalaistamistaitojen vahvistumista, kohdistuivatpa ne vaikka hänen omiin teksteihinsä.

Julkistamismenettely kirjana lienee omiaan kannustamaan myös tulevaisuudessa laajoihin liiketaloustieteellisiin keskusteluihin, mikä varmasti on hyvä muun muassa liiketaloustieteellisen tutkimuksen kehittymisen ja Liiketaloudellisen Aikakauskirjan artikkelitarjonnan kannalta. Samalla kirjan julkaiseminen vie päätökseen keskusteluprojektin, jolla pyrittiin saamaan liiketaloustieteilijät ja muidenkin tieteenalojen edustajat mukaan tärkeään kriisikeskusteluun. Julkaiseminen korostaakin liiketaloustieteiden ja liiketaloustieteilijöiden sekä monitieteisyyden asemaa ja merkitystä kriisikeskustelussa ja -tutkimuksessa.

Ainakin meidän kauppatieteilijöiden mutta luultavasti kaikkien muidenkin taantumakes-

kustelijoiden kuten myös taantumasta huolestuneiden on syytä kiittää Aalto-yliopiston kauppa-
korkeakoulua ja Suomen kauppa-
korkeakoulut ABS ry:tä, jotka ovat rahoittaneet kirjan taitto- ja painotyön.

Eiköhän meidän kaikkien siis kannattane käydä lukemaan tätä kirjaa, jossa kriisejä tarkastellaan aikalailla eri tavoin kuin olemme tottuneet ajattelemaan tutuksi tulleiden ekonomistien toisiaan muistuttavien kannanottojen perusteella. Kirjan lukeminenhan on ainakin liiketaloudellisen koulutuksen saaneelle vähän kuin kansalaisvelvollisuus. Kirja on luettavissa verkossa osoitteessa <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-60-5608-1>.